

Protecția internațională a drepturilor mamei și copilului

International protection of mother and child rights

CZU 341.231.14-055.26-053.2

Liliana CREANGĂ,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului
Afacerilor Interne al Republicii Moldova

SUMMARY

Towards the end of the 20th century, the protection of mother and child's rights has evolved from some national regulations to international regulations – a delayed remedy for flagrant and persistent abuse on the child and woman. In this sense, international law starts from recognizing the child and the woman as subjects of law, and as such, their ability to enjoy all civil, political, cultural, economic, social rights, etc. At the same time, the particularities of child – becoming a person (i.e. the lack of discernment and intellectual maturity, which limits his / her legal competence), – and women-mothers (with specific psycho-physiological) are underlined. This requires the establishment and regulation of certain assistance, protection and care measures, as well as of some institutions through which they would be able to harness their rights without being in any way harmed or injured.

Keywords: fundamental rights and freedoms, legal guarantees, special assistance

REZUMAT

Protecția drepturilor mamei și copilului a evoluat spre finele sec. al XX-lea de la unele reglementări naționale la reglementare pe plan internațional – remediu întârziat pentru abuzurile flagrante și persistente asupra copilului și femeii. În acest sens, legislația internațională pornește de la recunoașterea copilului și a femeii ca subiecte de drept și, în această calitate, a posibilității lor de a se bucura de toate drepturile civile, politice, culturale, economice, sociale etc. În același timp, sunt subliniate particularitățile copilului – persoană în devenire (respectiv, absența discernământului și maturității intelectuale, care limitează competența sa juridică), și ale femeii-mamă (cu specificul psihofiziologic), ceea ce face necesară instituirea și reglementarea unor măsuri de asistență, protecție și ocrotire, precum și a unor instituții prin intermediul cărora aceștia și-ar putea valorifica drepturile, fără a fi în vreun fel lezați sau prejudiciați.

Cuvinte-cheie: drepturi și libertăți fundamentale, garanții juridice, asistență și ocrotire specială.

Esența întregului mecanism de consacrare și garantare internațională a drepturilor omului constă în acceptarea de către state a faptului că drepturile omului nu mai pot fi lăsate la discreția fiecărui stat în parte, care să poată acționa în deplină libertate, într-un domeniu pe care și-l rezervă total. Dimpotrivă, conștiente de necesitatea reducerii riscului unor violări grave, masive și sistematice ale drepturilor omului la nivel intern, sub acoperirea unei suveranități statale absolute, statele au convenit să coopereze la nivel internațional pentru a asigura promovarea și respectarea drepturilor omului. [1]

Astfel, statul nu mai dispune de putere absolută asupra indivizilor aflați sub jurisdicția sa ci, dimpotrivă, este obligat să respecte drepturile acestora, consacrate prin norme internaționale. Atât sub aspectul consacrării, precum și sub cel al garantării drepturilor omului, nivelul internațional de protecție reprezintă un standard multinațional. Normele internaționale privind drepturile omului constituie cel mai mic numitor comun la care au putut ajunge statele cu sisteme politice, sociale extrem de diferite. Pornind de la nivelul internațional minimal, statele pot și trebuie să realizeze o consacrare și o garantare superioară a drepturilor omului prin dreptul intern.

Fără a ne pune obiectivele unei cercetări în domeniul dreptului internațional contemporan, vom încerca să analizăm unele acte și mecanisme care stau la baza protecției internaționale a drepturilor omului și, în special, a drepturilor mamei și copilului. Preocuparea internațională pentru situația copiilor a condus la adoptarea de către Liga Națiunilor, în 1924, a Declarației drepturilor copilului – primul document internațional, care se ocupa de drepturile copilului și în care găsim o formulare inițială a principiului interesului superior al acestuia. Declarația stipulează că „omenirea datorează copilului ce-i mai bun din ceea ce ea poate oferi”.

O adevărată revoluție în ceea ce privește protecția drepturilor femeii și copilului a avut loc în cadrul Organizației Internaționale a Muncii. Primele convenții ale OIM, adoptate încă în anul 1919, aveau ca obiect protecția femeilor față de munca de noapte, de muncile manuale grele și de munca în mină. Aceste documente internaționale porneau de la necesitatea protecției femeii ca viitoare mamă (concediul de maternitate, asigurarea locului de muncă, posibilitatea de a alăpta copilul în orele de muncă). Doar mai târziu, după 1950, devin priorități accesul egal la muncă și tratamentul egal în muncă, și numai după 20 de ani – principiul egalității soților în familie.

Documentul internațional care marchează începutul unei noi etape în domeniul drepturilor omului este Declarația Universală a Drepturilor Omului (DUDO), adoptată la 10 decembrie 1948 de Adunarea Generală a ONU. Este primul document internațional de ansamblu și cu vocație de universalitate în acest domeniu. La mai bine de 50 de ani de la adoptare, Declarația își păstrează locul său de onoare în istoria mișcării pentru drepturile omului. Niciun alt document n-a surprins mai bine momentul istoric, n-a atins aceeași forță morală sau exercitat influență mai mare asupra mișcării în ansamblu. Declarația a exprimat, într-un limbaj elocvent, speranțele și idealurile unei lumi eliberate de ororile celui de-al Doilea Război Mondial.

Declarația aduce un mesaj mult mai radical decât au intenționat poate chiar înșiși promotorii acestui document. Ea a repus mereu în discuție doctrinele tradiționale din dreptul internațional, a îndreptat constant discursul relațiilor internaționale asupra unor probleme vitale pentru demnitatea umană și pentru pace. Declarația pornește de la considerentul că „ignorarea și disprețuirea drepturilor omului au condus la acte de barbarie care revolta conștiința omenirii și că făurirea unei lumi în care ființele uma-

ne vor beneficia de libertatea cuvântului și a convingerilor, eliberate de teroare și de mi-zerie este proclamată drept cea mai înaltă aspirație a omului”.

Declarația așază la baza drepturilor și libertăților omului egalitatea în drepturi, proclamând că toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ca drepturi inerente persoanei umane îi sunt consacrate dreptul la viață, la libertate și la securitate. Reieșind din acestea, se prevede interzicerea torturii și a pedepselor degradante, a arestării sau deținerii arbitrare, a condamnării pentru acțiuni care nu constituie acte penale în momentul comiterii. Declarația acordă o atenție deosebită protecției drepturilor mamei și copilului, recunoscându-i ca subiecte ce necesită o protecție sporită. Articolul 25 stipulează că mama și copilul au dreptul la ajutor și ocrotire specială. Toți copiii, indiferent dacă s-au născut în cadrul sau în afara căsătoriei, se bucură de aceeași ocrotire socială. Declarația stipulează că familia, ca element natural și fundamental al societății, are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului. Articolul 26 proclamă dreptul oricărei persoane la educație. Educația trebuie să fie gratuită, cel puțin, în ce privește învățământul elementar și de bază. Învățământul elementar este obligatoriu. Educația trebuie să urmărească dezvoltarea deplină a personalității umane și întărirea respectului pentru drepturile omului și pentru libertățile fundamentale.

O altă realizare în domeniu este marcată de Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptate de Adunarea Generală a ONU în decembrie 1966.

Pactele recunosc și definesc, în mod detaliat, drepturile prevăzute de DUDO și proclamă unele drepturi adiționale. Fiecare pact prevede existența unui mecanism, prin care să supravegheze aplicarea întocmai a

drepturilor și libertăților fundamentale ale omului înscrise în aceste documente și obligatorii pentru statele semnatare.

Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale include, în primul rând, dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la remunerație egală pentru muncă egală, dreptul la condiții de muncă sigure și sănătoase, dreptul la grevă, la securitate socială, dreptul la protecție și asistență socială. Pactul afirmă că fiecare om se bucură de un standard de viață adecvat, care include: hrană, îmbrăcăminte și locuință. Statele părți trebuie să asigure libertatea și obligativitatea învățământului primar și accesul tuturor la învățământul secundar și superior. Un rol major este acordat protecției familiei, mamei și copilului. Articolul 10 al Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale stipulează faptul că o ocrotire și o asistență cât mai largă trebuie acordată familiei, elementului natural și fundamental al societății, în special, pentru întemeierea sa și în răstimpul cât are responsabilitatea întreținerii și educării copiilor care sunt în sarcina sa.

O ocrotire specială este oferită mamelor, într-o perioadă de timp rezonabilă, înainte și după nașterea copilului. Mamele salaria-te trebuie să beneficieze în decursul acestei perioade de un concediu plătit sau de un concediu completat cu alocații de securitate socială adecvată.

Măsuri speciale de ocrotire și de asistență trebuie luate în favoarea tuturor copiilor și adolescenților, fără nicio discriminare pe motive de filiație sau din alte motive. Copiii și adolescenții trebuie ocrotiți împotriva exploatării economice și sociale. Folosirea lor la lucrări de natură a dăuna moralității sau sănătății, de a le pune viața în primejdie sau de a dăuna dezvoltării lor normale trebuie sancționată prin lege. Statele trebuie, de asemenea, să stabilească limite de vârstă sub care folosirea muncii salariale a copiilor va fi interzisă și sancționată prin lege.

Pactul recunoaște dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de cea mai bună stare de sănătate fizică și mintală pe care o poate atinge. În vederea asigurării exercitării depline a acestui drept, statele părți sunt obligate să ia măsurile necesare pentru a asigura: [2]

- scăderea mortalității nou-născuților și a mortalității infantile, precum și dezvoltarea sănătoasă a copilului;

- îmbunătățirea tuturor aspectelor igienei mediului și ale igienei industriale;

- profilaxia și tratamentul maladiilor epidemice, endemice, profesionale și ale altora, precum și lupta împotriva acestor maladii;

- crearea condițiilor care să asigure tuturor servicii medicale și un ajutor medical în caz de boală.

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice cuprinde o listă amplă de drepturi ale omului care, fără a sugera o ierarhie a lor, ar trebui definite, în mod firesc, începând cu dreptul la viață, la libertatea fizică și la integritatea persoanei, în strânsă legătură cu acestea fiind interzicerea sclavajului, muncii forțate, torturii și tratamentele crude, inumane sau degradante. Aceste drepturi reprezintă, fără îndoială, o precondiție pentru exercitarea tuturor celorlalte drepturi ale omului. La ele se adaugă prevederi speciale legate de pedeapsa cu moartea, care, considerându-se insuficiente, un al doilea Protocol adițional facultativ a fost adăugat la Pact în 1989, prin care se interzice pedeapsa cu moartea și statele părți se angajează să o abolească.

În același spirit, dar mai mult, ținând cont că femeia-mamă și copilul sunt subiecte ce necesită o atitudine deosebită, Pactul consacră: „O sentință de condamnare la moarte nu poate fi pronunțată pentru crime comise de persoane sub vârsta de 18 ani și nu poate fi executată împotriva unor femei gravide”.

Numeroase prevederi ale acestui Pact sunt menite să asigure protecția de exercițiul abuziv al puterii publice prin existența

garanțiilor judiciare: egalitatea indivizilor în fața oricărui tribunal și instanță, dreptul ca litigiul să fie examinat echitabil și public de către un tribunal competent și imparțial, prezumția de nevinovăție, neretroactivitatea legii, prezența apărătorului, reguli privitoare la tratamentul persoanelor care ispășesc o pedeapsă privativă de libertate, dreptul de a nu fi supus torturii, unor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante etc.

O altă prevedere din domeniu este că tinerii aflați în prevenție vor fi separați de adulți și se va hotărî în legătură cu cazul lor cât mai repede cu putință, iar procedura aplicabilă tinerilor va ține seama de vârsta lor și de interesul reeducării lor. Reieșind din faptul că familia este elementul natural și fundamental al societății, se consacră că ea are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului, iar în cazul desfacerii căsătoriei, se vor lua măsuri pentru a asigura copiilor ocrotirea necesară. În acest sens, articolul 24 al Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale prevede: „Orice copil, fără nicio discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, origine națională sau socială, avere sau naștere, are dreptul din partea familiei sale, a societății și a statului la măsurile de ocrotire pe care le cere condiția de minor. Orice copil trebuie să fie înregistrat după naștere și să aibă un nume. Orice copil are dreptul de a dobândi o cetățenie”.

Principiile Declarației universale a drepturilor omului au fost, de asemenea, dezvoltate și în alte acte internaționale. Dintre acestea, un rol esențial în protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale îl au: Convenția internațională asupra eliminării tuturor formelor de discriminare rasială (adoptată în 1965, intrată în vigoare în 1969), Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare împotriva femeii (adoptată în 1979, intrată în vigoare în 1981), Convenția împotriva torturii și altor

pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante (adoptată în 1984, intrată în vigoare în 1987), Convenția asupra drepturilor copilului (adoptată în 1989, intrată în vigoare în 1990) ș. a. [3]

Documentele internaționale menționate acordă un loc important protecției familiei, mamei și copilului. Pactele internaționale se referă la acordarea unei protecții speciale mamei, înainte și după naștere, și la acordarea unui concediu plătit și a unor prestații de securitate socială adecvate în această perioadă.

În domeniul protecției drepturilor copilului un rol decisiv îl ocupă Declarația drepturilor copilului, adoptată de ONU la 20 noiembrie 1959. Declarația proclamă următoarele principii: [4]

- fiecare copil trebuie să beneficieze de o protecție socială, acordată prin lege, de natură să-i asigure o dezvoltare sănătoasă, pe plan fizic, intelectual, moral, spiritual și social, în condiții de libertate și demnitate;
- dreptul copilului la nume și la naționalitate;
- dreptul copilului la securitate socială, inclusiv la hrană, locuință, timp liber și îngrijire medicală;
- dreptul copiilor cu handicap la tratament, educație și îngrijire necesară stării lor;
- dreptul copilului la o dezvoltare armonioasă a personalității sale;
- dreptul la învățământul elementar liber și obligatoriu;
- dreptul la protecție de oricare formă de cruzime și exploatare;
- dreptul la protecție împotriva discriminării rasiale, religioase sau de altă natură.

Declarația stipulează: copilul nu va fi angajat în muncă înaintea unei vârste minime corespunzătoare; el nu va fi, în niciun caz, determinat sau nevoit să se angajeze în orice ocupație sau serviciu care i-ar prejudicia sănătatea ori educația, sau care ar dăuna dezvoltării sale fizice, mintale sau morale. Drepturile enunțate în Declarație trebuie

garantate tuturor copiilor, fără nicio discriminare, iar statele părți au obligația să adopte măsuri pentru aplicarea lor, asigurând prioritate intereselor copilului.

De o protecție specială beneficiază mama și copilul în dreptul internațional umanitar, unde în categoria persoanelor foarte vulnerabile, în caz de conflict armat, femeile și copiii dețin un loc prioritar. [5]

Astfel, Protocolul adițional nr.1 cu privire la protecția victimelor conflictelor armate internaționale prevede reguli speciale pentru tratamentul femeilor aflate în puterea inamicului sau pe un teritoriu ocupat și anume:

- femeile vor fi protejate, în special, împotriva violului, constrângerii la prostituție și a oricărei forme de atentat la pudoare;
- cu prioritate absolută vor fi examinate cazurile femeilor însărcinate și mamelor cu copii mici, dependenți de acestea, care sunt arestate, deținute sau internate în legătură cu conflictul armat;
- necesitatea deținerii mamelor și copiilor împreună;
- femeile însărcinate sau mamele cu copii, ce depind de ele, vor fi exonerate de pedeapsa cu moartea pentru o infracțiune comisă în legătură cu conflictul armat. O astfel de condamnare la moarte nu va fi executată.

Dreptul internațional umanitar prevede o protecție generală a copiilor în calitate de persoane care nu participă la acțiuni militare și o protecție specială a acestora datorită vulnerabilității deosebite a lor. Mai mult ca atât, sub protecția normelor de drept internațional umanitar nimeresc și copiii care participă la acțiuni militare. Convenția de la Geneva cu privire la protecția persoanelor civile pe timp de război din 12 august 1949 conține multiple prevederi cu privire la protecția copiilor, fapt ce dovedește perceperea necesității protejării speciale a copiilor în timpul diferendelor militare încă la 1949. În documentul respectiv nu întâlnim însă

un principiu expres care s-ar referi la protecția specifică a copiilor.

Protocolul adițional nr.1 cu privire la protecția victimelor conflictelor armate internaționale din 1977 completează această lacună, fixând în art. 77: „Copiii trebuie să fie obiectul unui respect special și trebuie să fie protejați împotriva oricărei forme de atentat la pudoare. Părțile la conflict trebuie să le acorde îngrijire și ajutorul de care au nevoie, ținând seama de vârsta lor sau de orice alt motiv”, astfel fiind expres expus principiul protejării deosebite a copiilor în timpul diferendelor militare internaționale.

Protocolul acordă protecției copiilor un caracter complex, stabilind următoarele principii de tratament:

- copiii vor trebui să beneficieze de un regim special și să fie protejați împotriva oricărei forme de atentat la pudoare, lor li se vor acorda îngrijiri și ajutor dacă au nevoie, ținând cont de vârsta lor sau de orice alt motiv;

- copiii sub 15 ani, sub nicio formă, nu vor fi implicați în ostilitățile militare sau recrutați, înrolați în forțele armate;

- în cazurile în care părțile la conflictul armat înrolează copii sub 15 ani, care devin prizonieri de război, aceștia vor continua să beneficieze de protecția specială acordată;

- dacă copiii sunt arestați, deținuți sau internați în legătură cu conflictul armat, vor fi puși sub pază în localuri separate de adulți, cu excepția cazului în care copiii sunt cazați ca unități familiale;

- copiilor, care au săvârșit o infracțiune în legătură cu conflictul armat și sunt condamnați la moarte nu li se aplică pedeapsa dacă nu aveau 18 ani în momentul comiterii infracțiunii.

Protocolul adițional nr. 2 cu privire la protecția victimelor conflictelor armate fără caracter internațional din 1977 conține stipulări similare ce prevăd că tuturor copiilor li se va acorda îngrijirea și ajutorarea, de care au nevoie, și în special:

- educație, inclusiv educația religioasă și morală, conform dorinței părinților sau, în lipsa acestora, a persoanelor care îi au în îngrijire;

- se vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a se facilita reunirea familiilor separate temporar;

- copiii sub vârsta de 15 ani nu se vor recruta în forțele armate și nu li se va permite să participe la ostilități;

- se vor lua măsuri pentru evacuarea temporară a copiilor din zona în care au loc lupte.

Puterea ocupantă va asigura, cu concursul autorităților naționale și locale, buna funcționare a stabilimentelor consacrate îngrijirii și educației copiilor, va lua toate măsurile necesare pentru ușurarea identificării și înregistrarea filiației lor. Dacă instituțiile locale nu vor fi potrivite în acest scop, puterea ocupantă va asigura întreținerea și educația copiilor orfani sau despărțiți de părinții lor din cauza războiului - în lipsa unei rude apropiate sau a unui prieten care ar putea să-l îngrijească - dacă este posibil, cu persoane de naționalitatea, limba și religia lor.

Copiii sub 15 ani vor primi hrană suplimentară proporțional cu nevoile lor fiziologice. Conform Protocolului adițional nr. 1 cu privire la protecția victimelor conflictelor armate internaționale cu ocazia distribuirii de colete cu ajutoare umanitare, se va acorda prioritate copiilor, lăuzelor și mamelor care alăptează. În fine, art. 78 al aceluiași Protocol atrage atenția asupra evacuării temporare a copiilor în caz de necesitate legată de lecuire sau de acordare a ajutorului medical.

Enumerarea tuturor măsurilor, prevăzute de dreptul internațional umanitar pentru menținerea legăturii dintre copii și familiile acestora, ar fi incompletă fără indicarea prevederilor în privința obligativității urmăririi sorții persoanelor protejate și a prevederilor care permit membrilor familiilor să afle situația acestora.

În 1993, Adunarea Generală a întărit sistemul promovării și implementării drepturilor omului prin crearea postului de Înalț Comisar al Națiunilor Unite pentru drepturile omului, mandatat să coordoneze toate programele Națiunilor Unite în materia drepturilor omului și să le îmbunătățească eficiența. Pentru asigurarea unei protecții efective a drepturilor omului este esențial ca statele să asigure punerea în aplicare a angajamentelor asumate prin tratate și convenții. În acest context, pentru urmărirea aplicării convențiilor ONU în sfera drepturilor omului, s-au stabilit mecanisme și proceduri distincte, constituite în baza dispozițiilor convențiilor respective.

În 1997, în cadrul unui amplu proces de reorganizare și îmbunătățire a eficienței ONU, Înalțul Comisar pentru drepturile omului și Centrul pentru drepturile omului au fuzionat într-o singură structură, Departamentul Înalțului Comisar al Națiunilor Unite pentru drepturile omului.

În cadrul mandatului lărgit, Departamentul Înalțului Comisar al Națiunilor Unite sprijină activitatea Comisiei pentru drepturile omului în problemele promovării drepturilor femeilor și copiilor, combaterii discriminării rasiale, protecției grupurilor vulnerabile și ale minorităților. Prin tratate au fost create șase comitete specializate – mecanisme convenționale pentru monitorizarea acțiunilor statelor părți în direcția implementării prevederilor documentelor internaționale în materia drepturilor omului.

Scopul principal al acestor structuri internaționale de garantare a drepturilor omului nu este sancționarea statelor vinovate, ci supravegherea respectării drepturilor omului, inclusiv repunerea în drepturile încălcate și repararea prejudiciilor suferite de victime.

Din punct de vedere geografic, protecția internațională a drepturilor omului evoluează în doua dimensiuni – cea universală,

despre care am menționat mai sus, și în dimensiune regională. Până în prezent sunt cunoscute trei sisteme regionale de protecție a drepturilor omului: european, american și african.

Sistemul european de apărare a drepturilor omului a fost creat de Consiliul Europei, organism ce grupează în prezent majoritatea statelor Europei, care acceptă principiile statului de drept și principiul în virtutea căruia fiecare persoană aflată sub jurisdicția sa trebuie să se bucure de drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Principalul document în acest domeniu este Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Elaborată de Consiliul Europei, Convenția europeană a fost semnată de statele participante la Roma, la 4 noiembrie 1950, și a intrat în vigoare la 3 septembrie 1953 [6]. Convenția constituie garanția colectivă pe plan european a principiilor enunțate în Declarația universală a drepturilor omului. Ea nu se limitează la enumerarea acestor principii, potrivit actelor internaționale cu caracter de universalitate, ci oferă protecția acestor drepturi, promovând măsuri speciale împotriva încălcării lor. Convenția a creat un sistem de protecție a drepturilor omului, care s-a dovedit a fi, de-a lungul timpului, cel mai eficient dintre sistemele elaborate până în prezent. Dreptul Convenției este benefic, în primul rând, persoanelor individuale, care sunt marii beneficiari ai acestui sistem. De asemenea, el exercită o influență pozitivă asupra drepturilor interne, impulsționând necesitatea pentru anumite reforme [7].

Deși nu conține stipulări exprese privind copiii, Convenția a fost aplicată frecvent pentru protecția drepturilor acestora – în legătură cu viața de familie, dreptul la educație, protecția împotriva discriminării și abuzului. Pe de altă parte, Convenția europeană a drepturilor omului este, în multe privințe, „refractară” la drepturile copilului. Ea face

referiri episodice la copii, de exemplu, în legătură cu natura publică a procedurilor în instanțele pentru delinvenții minori, dar nu reușește să fundamenteze conceptul de drepturi ale omului adaptate copiilor în acel cadru specific copilăriei, așa cum a fost dezvoltat mai târziu de Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului. [8]

Importanța sporită a conceptului de drepturi ale copilului și rolul major atribuit de comunitatea internațională Convenției cu privire la drepturile copilului, fac necesară o mai mare sensibilitate a Uniunii Europene în acest domeniu. Două dimensiuni necesită o atenție specială: prima presupune explorarea potențialului de a lansa proiecte-pilot și alte inițiative venite să promoveze drepturile copilului în interiorul Uniunii, a doua se referă la necesitatea aducerii tuturor actelor elaborate de Comisia Europeană a Drepturilor Omului în conformitate cu cerințele Convenției.

Politicile europene actuale în domeniul protecției drepturilor copilului acoperă un spectru larg de probleme și priorități, care sunt reglementate, implementate și monitorizate de instituțiile și organismele europene în colaborare cu guvernele statelor membre și reprezentanții societății civile. Una dintre problemele majore, care preocupă societatea europeană la ora actuală, ține de violența împotriva copilului, în special, sub forma exploatarei și abuzului sexual. În acest context, aș dori să menționez Tratatul de la Amsterdam, care încurajează cooperarea interguvernamentală în scopul rezolvării problemelor legate de infracțiunile transnaționale împotriva copiilor; programul „Stop”, destinat curmării traficului de ființe umane și exploatarei sexuale a copiilor; programul „Daphne”, care, în colaborare cu organiza-

țiile nonguvernamentale, intenționează să pună capăt violenței împotriva copilului, tinerilor și femeii.

Altă problemă ține de interzicerea violenței asupra copilului în familie și în școli. Am vrea să remarcăm, în acest sens, că un șir de state europene – Suedia, Danemarca, Austria, Finlanda, Croația, Norvegia, Letonia, Cipru – care au introdus în legislația națională norme prohibitive privind pedeapsa corporală la copii, iar Comisia Europeană a inițiat un program referitor la stoparea violenței în toate instituțiile extrafamiliale.

Obiectul unor proiecte specializate ale Uniunii Europene îl constituie problemele marginalizării și excluderii sociale, ale sărăciei și discriminării, ale participării copiilor la procesul de decizie, ale educației și protecției mediului. În vederea protecției drepturilor omului în sistemul european, pe lângă Curtea Europeană a Drepturilor Omului, au fost elaborate: Carta socială europeană [9], Convenția europeană asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor contra umanității, Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, Convenția europeană de securitate socială, Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale etc.

În concluzie, am vrea să accentuăm că drepturile omului au încetat a mai fi obiect de preocupare și reglementare doar al statelor. Societatea internațională le-a transformat într-un imperativ al democrației, considerându-le valori supreme, salvagardate de omenire. Drepturile omului au obținut nu doar dimensiunile valorilor constituționale, dar au intrat în circuitul esențelor protejate pe plan internațional, devenind o normă a culturii și standardului civilizației.

BIBLIOGRAFIE

1. Capitan R. „Cours des principes du Droit public. Les Cours de droit”, Paris, 1954.
2. Aristotel. „Politica”. Cultura Națională, București, 1924.
3. Diaconu I. „Drepturile omului în dreptul internațional contemporan”, Editura Lumina Lex, București, 2001.
4. Duverger M. „Elements de droit public”, PUF, Paris, 1983.
5. Ciorchină L., Iftimie C. „O viziune asupra vieții”. PR Vita media, București, 2003.
6. Dogaru I., Danișor D. C. „Drepturile omului și libertățile publice”, Editura Zamolxe, Chișinău, 1998.
7. Dupeyroux J. J. „Droit de la securite sociale”, 12 edition, Precis Dalloz, Paris, 1993.
8. Jofa C. „Protecția drepturilor omului”, Editura Fundației Chemarea, Iași, 2000.
9. Alston P. „The European Union and Human Rights: Final Project on an Agenda for the Year 2000”, EUI, Oxford, 1999.

Prezentat: 30 mai 2017.

E-mail: creanga_liliana@mail.ru